

Moeck és Mollenhauer
A két hangszergyártó cég története és modelljeik

Csiki Lilla
Miskolci Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti Intézet
Előadóművészet alapszak, klasszikus furulya szakirány, 3. évfolyam
Széplaki Zoltán, művésztanár

Tartalomjegyzék

1. Bevezető	3
2. A Mollenhauer cég története	4
2.1 <i>A Böhm fuvola</i>	5
2.2 <i>Arany Amerikából.....</i>	6
2.3 <i>Egy új kezdet a furulyával</i>	6
2.4 <i>A cég jelentős eseményei az elmúlt évtizedekben</i>	7
3. A Moeck cég története.....	12
4. Interjú Dr. Hermann Moeck-el	14
5. A Mollenhauer és Moeck cég modelljei	17
5.1 <i>Mollenhauer és Moeck: Denner (Jacob Denner: 1681-1735)</i>	17
5.2 <i>Mollenhauer és Moeck: Kynseker</i>	20
5.3 <i>Mollenhauer és Moeck: Modern Szoprán/Alt és Ehlert furulyák</i>	22
5.4 <i>Mollenhauer és Moeck: Adri's Dream Records és Reneszánsz consort</i>	24
5.5 <i>Mollenhauer és Moeck: Canta és Rondo.....</i>	28
5.6 <i>Mollenhauer és Moeck: Helder és Steenbergen, Stanesby, Hotteterre, Rottenburgh</i>	32
6. Összefoglalás	40
IRODALOMJEGYZÉK.....	41

1. Bevezető

Dolgozatom témája a Moeck és a Mollenhauer cég történetének áttekintése a megalapítástól napjainkig. Ezen belül foglalkozok az általuk készített hangszerek típusaival, tulajdonságaival, illetve ezek összehasonlításával.

Azért választottam ezt a témát, mert mindig is érdekelt, hogy hogyan növekszik egy hangszerkészítő műhely világhírű céggé, miként hozzák létre azokat az eszközöket, amelyeken napról napra gyakorlunk, illetve koncertezünk.

Mit kell tudni és tenni ahhoz, hogy egy nap egy műhely nevét sokan ismerjék? Hogyan kell ehhez megtenni az első lépéseket? Hogyan és miből készülnek ezek a hangszerek, illetve miben hasonlítanak és különböznek egymástól a két cég által gyártott eszközök? Továbbá milyen hatással vannak a mai furulya életre az általuk gyártott historikus és modern hangszerek?

Ezeket a kérdéseket igyekszek megválaszolni a dolgozatomban.

2. A Mollenhauer cég története

A cég története: hogyan kezdődött... [1]

A Mollenhauer cég történelmének kezdete 1822-re nyúlik vissza, ugyanis Johann Andreas Mollenhauer ebben az évben alapította. A vállalkozás a mai napig működik. A cég létrejöttét kezdeményező személyek a Mollenhauer család tagjai és közeli barátai voltak, férfiak és nők egyaránt – iparosok, kereskedők, zenészek és tanárok. A Mollenhauer név a szakmát jelölte: teknők és lapátok fából való készítését. Ezeket a tárgyakat a pékek és hentesek használták, továbbá családok a kemencében való sütéshez. Maga a család már nem kereskedett ezekkel a holmikkal, és Johann Andreas Mollenhauer sem folytatta ezt a családi hagyományt, mivel 1815-ben, 16 éves korában elhagyta szülővárosát, Fuldát, hogy esztergályosnak tanuljon.

Naplója szerint J.A.Mollenhauer úgy döntött, hogy kapcsolatba lép különféle fafűvös- és rézfűvös hangszerkészítőkkel, hogy megtanulja az ő kereskedési módszerüket. Ezúton ismerkedett meg Carl Doke-al Linzből, Thumhard-al Münchenből, Franz Schöllnast-al Pozsonyból, aki figyelemre méltó Csákánykészítő volt. J.A. 1822-ben visszatért Fuldába. A távol töltött 7 év alatt több mint 4000 km-t tett meg, de ez idő alatt szerzett tapasztalatok és tudás arra sarkallta, hogy mint bejegyzett hangszerkészítő telepedjen le szülővárosában. Alig egy évvel később, egy kasseli kiállításon bemutatta első fuvoláit, klarinétjait és oboáit.

Néhány évvel később a kiváló mesterembert hivatalosan hangszerkészítőnek nevezte ki Hesse választófejedelme. 1828-tól halála időpontjáig, 1871-ig könyvei felsorolják az értékesített hangszereket, melyeknek száma 5559-re rúg: 2422 fuvola, 24 csákány, 17 flageolet (közülük 2 dupla), 2839 klarinét, 216 fagott, 37 oboa és 4 basszus kürt. (cf. Mollenhauer, Otto: Chronik der Firma J. Mollenhauer & Söhne Fulda – a company history of Mollenhauer & Sons –, Fulda 1993).

Könyveiben több korabeli rézfűvös nevét is felsorolja. Nemcsak német földön vásárolták hangszereit, hanem a határon, sőt, a kontinensen túl, az Egyesült Államokban is. Ebből kifolyólag, valószínűleg nem egyedül dolgozott, hanem három fia is segédkezett mellette, ebből a két idősebb később megnyitotta saját műhelyét- Valentin Mollenhauer mint rézfűvös hangszerkészítő Fuldában és Gustav Mollenhauer mint fa-és rézfűvös hangszerkészítő Kasselben. A kasseli műhely, amely három nemzedék óta a Schaub család tulajdonában van, még mindig híres duplanádas hangszereiről.

Harmadik fia, Thomas Mollenhauer (1840-1914) sokoldalúnak és tehetségesnek bizonyult ahhoz, hogy ő vigye tovább a fuladi-i J. Mollenhauer & Sons céget. Eközben édesapjához hasonlóan, ő is utazgatni kezdett, hogy bővítse szakmai tudását, melynek alapjait már apja műhelyében elsajátította.

2.1 A Böhm fuvola

Thomas fogékony volt minden újdonságra a hangszerkészítés világában, így értesült az újonnan kifejlesztett hengeres furatú és bonyolult mechanizmusú fuvoláról, mely Theobald Böhm nevéhez fűződik, akinél 1863-64-ben tartózkodott a fuvolát tanulmányozni. 1864-ben visszatért Fuldába, viszont a müncheni mesterrel baráti kapcsolatban maradtak.

Ezután Thomas a Böhm rendszer alapján készített egy altfuvolát, továbbá mestere tanácsait követve sikeresen javított piccolo fuvoláján is. 1878. augusztus 27-i levelében Böhm megköszönte Thomas segítségét, amit az új fuvola kifejlesztésénél és finomításánál nyújtott.

Thomas egyéb hangszerek fejlesztésével és alakításával is foglalkozott, példáulul hogy a basszus klarinétot hogyan tegye zenekarban alkalmazhatóvá, illetve javított Böhm rendszerű német klarinétokat és különböző fuvolákat készített.

Különböző díjak és érmék bizonyítják jó hírnevét a szakmában, melyeket a párizsi (1867), a wittenbergi (1869), a bécsi (1873) illetve a berlini (1898) kiállításokon kapott. Idővel egyre jobban fellendült az üzlet, olyannyira, hogy a külvárosi műhely már kicsinek bizonyult a termeléshez, így Thomas megvásárolt egy nagyobb, központi fekvésű helyet Fuldában, amely műhelyet, boltot és családi szállást biztosított.

Az üzlet sikeres maradt Thomas fia, Josef (1875-1964) és Conrad Mollenhauer (1875-1943) irányítása alatt is. Mindketten apjuk műhelyében tanulták meg a kereskedelem és hangszerkészítés fortélyait. Josef később úgy döntött, hogy tanulni szeretne a fagott készítő Heckel Wisebaden-től, míg Conrad Berlinbe utazott, hogy a fuvolakészítő Emil Rittershausen gyarapítsa tudását. Ez idő alatt meglátogatta a markneukirchen-i műhelyeket. Különösen ő volt érdekelt abban, hogy házilag nagy mennyiségű, de olcsó eszközöket készítsen. Mikor mindketten visszatértek apjuk műhelyébe, a szerzett tudásukat és tapasztalatukat összevetve úgy döntöttek, hogy korszerűsítik a termelést annak érdekében, hogy lépést tartsanak az erős francia, brit és amerikai versenytársakkal.

Conrad – a lelkes fuvolista – később egyre inkább áttért a Böhm fuvolák és pikkolók készítésére, míg Josef idejét leginkább a klarinétok és trombiták gyártásának szentelte.

2.2 Arany Amerikából

Ez egy jó döntésnek bizonyult. Amikor a fuvoláikat 1904-ben aranyéremmel díjazták a St. Louis Expo-nál, akkor az amerikai piac megnyílt előttük. A partnerség ugyanakkor nem tartott sokáig, mivel Conrad Mollenhauer 1912-ben elhagyta a céget, hogy saját fuvola-műhelyt nyisson a régi üzlet nevével: J. Mollenhauer, ami továbbra is foglalkozott hangszerkereskedéssel.

A két évvel később kirobbant világháborúban az összes gondosan kiépített nemzetközi üzleti kapcsolata felbomlott. A háború utáni időszak és a gazdasági világválság megnehezítette azt, hogy az élet és a gyártás úgy menjen, mint azelőtt. 1933, azaz a gazdasági fellendülés után Conrad számára ismét lehetővé vált, hogy embereket foglalkoztasson műhelyében, köztük legidősebb fiút, Thomast, akit 1934-ben hivatalosan is hangszerkészítőnek minősítettek.

Később, a Hitleri diktatúra alatt a cég sokat veszített nehezen kialakított hírnevéből és kapcsolataiból.

2.3 Egy új kezdet a furulyával

Thomas Mollenhauer (1905-1953) ősei hagyományára emlékezvén, mint innovatív hangszerkészítő a második világháború után azonnal nekilátott a furulyakészítésnek. A háború évei alatt is továbbvitte édesapja fuvolagyártási üzletét, mely Conrad Mollenhauer névvel futott (Conrad Mollenhauer a háborúban életét vesztette).

A furulya páratlan népszerűségnek örvendett a fiatal, növekvő Német Szövetségi Köztársaságban. A keresletet erősítette az a tény, hogy Németország felosztásának következményeképp a vogtland-i hangszerkészítő műhelyek képtelenek voltak ellátni a nyugat-német gazdaságot. Thomas Mollenhauer számos Kelet-Németországból menekült hangszerkészítőnek segített illetve fogadott be. Ez időben az általuk kifejlesztett gyártási technikát igyekezett kombinálni az újonnan helyreállított kézi és ipari termelési módszerekkel. A Mollenhauer név és a hosszú családi tradíció igazolja, hogy ők azok, akik a leghosszabb ideig foglalkoztak a furulyakészítéssel.

Mire Bernard Mollenhauer (1944-) 1961-ben csatlakozott a céghez, addigra az már 60 alkalmazottat foglalkoztatott. Ez egy igen nagy számnak minősül figyelembe véve azt, hogy nem csupán hagyományosan, azaz kézzel készítették a hangszereket, hanem modern technológiai eszközöket is alkalmaztak a gyártás során. Ez utóbbit folyamatosan fejlesztik azóta is.

Sajnálatos módon a továbbfejlesztett Böhm fuvolák, klarinétok és oboák iránti érdeklődés az évek múlásával egyre csökkent annak ellenére, hogy korábban ezek is fontos részei voltak az üzletnek mind eladás, mind készítés tekintetében.

1997-re a cég a többi hangszer közül leginkább a furulyák készítésére összpontosított. Minőségük folyamatosan javult a híres reneszánsz és barokk furulyakészítők leírásai alapján, mint a Kynseker és Denner, emellett a modern dizájnok fejlesztésével is foglalkoztak. Ezek az újítások magába foglalják nem csak a hangszerek korhűbbé tételét, hanem egyéb fejlesztéseit is: sok furulyát billentyűvel látták el, melyek elősegítették a kezek és ujjak lazaságát játék közben, továbbá segítették az egykezes játékot a fogyatékkal élők számára.

Ezen kívül, a hetvenes évek óta folyamatosan tartanak hosszabb és rövidebb kurzusokat, melyek a tanítás és játékmód szempontjából érdekesek.

2.4 A cég jelentős eseményei az elmúlt évtizedekben

1956: Világkiállítás Brüsszelben: a feltörekvő Német Szövetségi Köztársaság kíváncsi volt a háború utáni Németország kiváló minőségű termékeire. A Mollenhauer bemutatta hangszereit a német pavilonban.

1965: Pusztító tűz: gyújtogatók felelősek azért a tűzért, amely elpusztította a műhely nagy részét, az értékes fakészletet, továbbá a kész és félkész termékeket.

1984: 'Stiftung Warentest': Német fogyasztói díj- összevetették a Mollenhauer Student 1003 modellt a többi, hasonló hangszerekkel

1991: Blockflötensprache und Klanggeschichten (A furulya- történetek beszédéről és hangról): az innovatív furulyaoktató, Gisela Rothe és Christa Rahlf publikáltak a cég saját kiadójánál, új irányt mutatva ezzel a fejlődő oktatásban.

1997: Az oktató könyv bővült öt új, de az előzővel azonos című kötettel, melyet a kasseli Bärenreiter publikált.

1995: A Mollenhauer védjegyt bővítették egy logóval, ami 2, egymás felé fordított, elcsúsztatott félholdat ábrázol.

1. ábra: Mollenhauer védjegye

Ez illusztrálja a cég azon törekvését, hogy mind partnereinek, mind önmagának megfeleljen: „A fafűvós hangszereink és szolgáltatásaink célja, hogy élvezetessé tegye az egyéni hangszerjátékot. Ennek megvalósításán aktívan dolgozunk.”

1995: iF díj a szép dizájnért: A verseny ebben az évben a szokatlan anyagokból készített furulyákat díjazta: az International Design Forum-ot lenyűgözte a 'Prima'-nak elnevezett modell modern külseje és kiváló hangja. Ez a hangszer fa és műanyag kombinálásból készült, külsejét pedig a Topel And Pausel Industrial Design tervezte.

1995: Maarten Helder a cég partnere lett: A 'Harmonic Tenor recorder'-t Helderrel együtt fejlesztették és gyártották. Ez egy három-oktávós és új dinamikai lehetőségeket magában rejtő hangszer, mely lehetőséget biztosít a modern repertoár, a jazz és a romantikus zene előadására.

1996: Az együttműködés kezdete Arnfred Rudolf Strathmann: a cég szabadalmaztatta Strathmann állítható blokkját, melyet egy altfurulyában mutattak be az igényesebb játékosoknak.

1996: A Mollenhauer partneri kapcsolatba lép Joachim Paetzold-al s Nikolaj Tarasov-al: a szövetség eredménye egy újabb Harmonic modell: a Modern Alt; ezt követi egy hasonló szoprán 2001-ben.

1997: A Mollenhauer ekkor ünnepi alapításának 175. évfordulóját, illetve az Erlebniswelt Blockflöte múzeum megnyitását (Furulya világmúzeuma). Ebben az évben adják ki a Windkanal című szakfolyóirat első példányát.

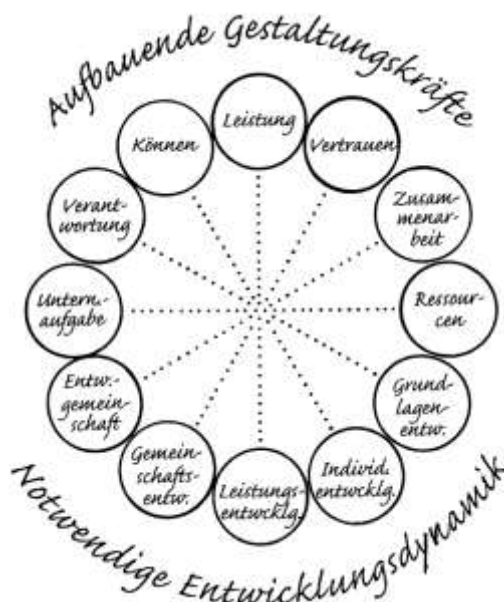
1997: 'Az Év Terméke': ezt a díjat az Association For Plastic Consumer Goods (Hobby szekció) által bemutatott műanyag Swing modell kapta.

1997: DA-Award: A Prima modell is kap egy díjat a Design Austria-tól.

1999: German Instrument Prize: a Mollenhauer Denner körtefa szoprán elnyerte a German Instrument Prize-t, melyet a German Ministry of Economics-től (Német Gazdasági Minisztérium) kapott. A zsűri szerint ez a hangszer „messze felülmúl minden konkurens hangszer”.

2000: Ekkor létesít partneri kapcsolatot Adriana Breukink-al: A Mollenhauer bemutatja Adri álomfurulyáját, ami egy jellegzetes új modell- egy teljesen iskolai hangszerként megszólaló reneszánsz külsővel ellátott hangszer.

2001: Workshop a vállalat fejlődéséért: Készítettek egy olyan modellt, ami a cég belső együttműködéséhez szükséges alapvető tényezőket magába foglalja, és ami egyben útmutató minden üzleti ágban dolgozónak.

2. ábra: A 2001-es workshopon készített ábra

3.

(Az ábrán szereplő jelek: konstruktív tényezők (felül), fejlődéshez szükséges dinamika (alul); leistung: teljesítmény; vertrauen: bizalom; együttműködés; erőforrás; fejlesztés alapjai; személyiségfejlesztés; teljesítményfejlesztés; közösségi szellem kialakítása; közös nyelv fejlesztése; az egyénre bízott munka elvégzése; felelősség; hozzáértés, képesség.)

2002: A Mollenhauer partneri kapcsolatot létesít a Morgan-el: A cég üzletet kötött az Ausztráliában található Morgan műhellyel, ami a modern idők leghíresebb furulyakészítő műhelyének számított. A Denner Altfurulyák az ő modelljeihez hasonló dizájnnal készültek, melyek különösen jól sikerült, kiváló minőségű másolatai az eredeti Jacob Denner furulyáknak.

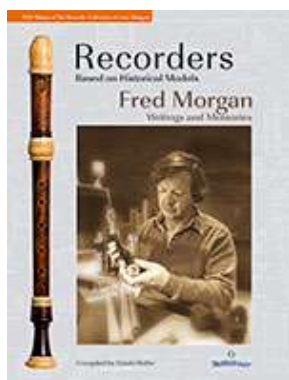
2002: Új szlogen: A Mollenhauer megváltoztatja a régóta használt szlogenjét: az „Innováció 1822 óta” helyébe az „Élvezd a furulyázást!” lép. Ez összefoglalja mindazt, ami a műhely és eme hangszeren játszóknak közös: a furulya iránt való lelkesedés és az általa nyújtott zene.

2002: A German Craftsmanship Internet Díjának a nyertese lett: a 320 versenyző közül a Mollenhauer cég honlapja lett az első. Ezt a versenyt a Deutsche Handwerk (German Trade Association) rendezte, melyet közösen szervezett meg a Ministry of Economics-al, a German Telecom-al és az Impulse gazdasági folyóirattal.

2007: A Huene Workshop-al való együttműködés kezdete: Friedrich von Huene által kitalált dizájnt követve, együtt kifejlesztettek egy C alapú nagybasszust, amit hozzáadtak a 2008-as Canta sorozathoz és elhajlítva a 2009-es Denner sorozathoz.

2007: 'Recorder Based on Historical Models. Fred Morgan – writings and memories'. Ezt a Fred Morgan által írt könyvet a Mollenhauer publikálta és Gisela Rothe szerkesztette. A könyv jól ismert furulya játékosok, alkotók és művészek esszéit és emlékiratait tartalmazza, kiegészítve mindezt Frans Brüggén hangszerkollekciójáról készített képekkel.

A fent említett események mind azt igazolják, hogy a cég közel 200 évvel a megalapítása után is még mindig lelkes és fogékony arra, hogy a modern időkben is fejlődjön és alkosson, és a furulyajátékot preferálók kedvére tegyen.

4. ábra: Fred Morgan által írt könyv

B. Mollenhauer

3. A Moeck cég története [2]

Német cég, mely zenekiadóként és hangszerkészítő műhelyként működik. Hermann Moeck (1896-1982) 1925-ben kezdett működtetni egy hirdetésekkel foglalkozó céget Celle-ben. Miután a Jugendbewegung-on keresztül találkozott a furulyával, 1930-ban megalapította a még mai is működő cégét, és ezt követően mindent ennek a hangszernek és zenének szentelt. A Der Blockflötenspiel című lap (1931-1934) technikai és történeti cikkeivel hozzájárult ahhoz, hogy felélessze a furulyajátékot Németországban. A Zeitschrift für Spielmusik előfizetési sorozat havonta jelentett meg 1932-ben cikkeket a népi, a régi és a kortárszene iránt érdeklődő amatőr furulyajátékosoknak és más hangszereknek; további cikkek jelentek meg kiegészítve a Der Celler Spielmann-t. A cég publikált még sorozatokat iskoláknak és gyakorolni vágyóknak, pl.: Moeck's gelbe Musikhefte (1934-), Moeck's Kammermusik (1938-), Der Bläserchor (1965-), Der Streicherchor (1975-1985), Das Blockflöten-Repertoire (1976-), Das Gitarren-Repertoire (1984-1995) and Monumenta Musicae ad Usum Practicum (1985-).

1947-ben Hermann Moeck (1922-2010), az alapító fia, a cég társtulajdonosává vált és átvette az irányítást. 1958-ban Moeck gyakran jelentetett meg cikkeket a modern zenéről a Polskie Wydawnictwo Muzyczne című lapban, mely számos kortárs zeneszerzőt támogatott, többek között: Lutoslawski-t, Penderecki-t és Serocki-t. Moeck úttörő volt az avantgard furulyazene publikálásában. Kezdetben Michael Vetter-el adtak kortárszenéről, hangszerkészítésről és fafúvós hangszerekről szóló könyveket. A Tibia (1976-) című folyóirat, melyet együtt kezdtek működtetni, egy csapásra a világ legnépszerűbb és legkeresettebb fafúvós folyóirata lett.

Hermann Moeck belefogott a hangszer-kereskedésbe úgy, hogy hangolta és tökéletesítette a furulyákat, melyeket a markneunkirche-i készítőktől vásárolt, és melyeket utána postán továbbküldött a megrendelőknek. 1949-ben kezdett a cég saját hangszereket is készíteni. 1960-ban az idős Moeck nyugdíjba vonult, így a fia vette át teljesen és véglegesen a céget, majd 1962-ben épített egy hangszerkészítő gyárat. Az '50-es és '60-as években a cég hegedűket is készített és a krefeld-i Quintfidel-t, egy lágy hangzású, 5 húros, hegedűhöz hasonló hangszert, melyet a furulyával való játékra szántak. 1964-től 1969-ig Otto Steinkopf is dolgozott a cégnek. Különbféle reneszánsz és barokk furulyákat tervezett, melyeket később el is készítettek.

Moeck célja az volt, hogy egyesítse a szakemberek tudását, a precíz munkát és a számítógépes technikát annak érdekében, hogy kiváló minőségű hangszereket

készíthessen. A cég által, a furulyák mellett gyártott egyéb hangszerek: krummhorn, pommer, rackets, dulcian, cornetto, reneszánsz és barokk fuvolák, barokk oboa, barokk fagott.

1966-ban kezdett Moeck együttműködni Friedrich von Huene-al (aki a Mollenhauer céggel is kooperált), hogy úttörői legyenek a historikus furulyák tömeggyártásának, aminek alapja részben Jean-Hyacinth-Joseph Rottenburgh hangszere volt. 350 000 hangszert készítettek profiknak, amatőröknek és iskolásoknak egyaránt. Világszerte ez a cég készítette eddig a legtöbb fafúvós hangszert. 1997-ben a műhelyben dolgozók száma elérte a 110-et.

Az elmúlt évek során a Moeck számos kompozíciót és előadást népszerűsített szponzorált szakmai szemináriumok és workshop-ok által. A Moeck Verlag Award (1984-) kapcsolatban áll részben a Kazimierz Serocki International Composers Competition-el, az Internationale Blockflötensymposium Calw-al és a Moeck-/Society of Recorder Players Solo Recorder Playing Competition-el.

Az iparban és kultúrában való tevékenységéért, ifj. Hermann Moeck elnyerte az első Bundesverdienstkreuz díjat 1988-ban.

4. Interjú Dr. Hermann Moeck-el [3]

Dr. Hermann Moeck beszél a cégeről - az interjút Bill Pratt készítette.

Celle, Nyugat Németország, 1972, Jún. 28.

Bill Pratt: A Moeck cég ZEITSCHRIFT FÜR SPIELMUSIK című kiadvány 1932 óta jelenik meg. A Moeck cég, mint kiadó kezdte meg pályafutását, vagy már a kezdetektől is készített furulyákat?

Dr. Hermann Moeck: Nem, mint kiadó kezdte és 1929/30-ban még postai ügyeket is intézett, majd később kapcsolatba került a német ifjúsági mozgalommal és az ő könyveiket és írásait publikálta.

BP: Az apád zenész volt?

HM: Nem, az apám üzletember volt. Az ifjúsági mozgalmon keresztül ismerkedett meg a furulyával. Ez 1929-ben történt. Később az apám kapott már kész hangszereket Vogtlan-ból, amiket postán továbbított a megrendelőknek. 1930-ban megalapították a Der Blockflötenspiegel néven ismert újságot. Ennek a kiadványnak, -melyet csak 3 évig jelentettek meg- az volt a célja, hogy választ adjon minden historikus kérdésre a furulyával kapcsolatban. Sokan részt vettek a folyóirat szerkesztésében, pl.: Franz Giesbert, Theodor Krüger, Robert Götz, Wilhelm Friedrich, Edgar Rabsch. A ZEITSCHRIFT FÜR SPIELMUSIK gyakorlatilag a Der Blockflötenspiegel utóda, mivel ez a 3 év elég volt arra, hogy a legfontosabb információkat közöljük a furulyáról, viszont magáról a hangszerjátékról és annak irodalmáról nem sok szó esett, és ebből kifolyólag jött létre a ZEITSCHRIFT FÜR SPIELMUSIK.

BP: Hogyan történt az édesapád első találkozása a furulyával?

HM: Az ifjúsági mozgalom egy találkozóján történt, amikor valaki fellépett a furulyával. Aznap beszélgetett az illetővel, és ez, illetve az előadás hatására elkezdett érdeklődni a hangszer iránt.

BP: És akkoriban már gyártották ezeket a hangszereket Németországban?

HM: Igen, de csak magánszemélyeknek. Vagy másképp fogalmazva, a furulya rokonait készítették a 19. század folyamán, a fuvolát és a csákányt. A csákány egy furulya 6 lyukkal, nincs még egy lyuk a 'C'-nek és a hüvelykujjnak. És ezeket a hangszereket használták alkalmanként 1928 előtt.

BP: Beszéltél a ZEITSCHRIFT FÜR SPIELMUSIK alapításáról.

HM: Nos, a kiadvány 1933. január 1-én jelent meg és minden hónapban publikálták. Kezdetben csak néhány száz előfizető volt, és nekik 50- és 30 Pfenningbe került az újság. Az apám elég sokat fektetett a publikálásba anélkül, hogy tisztában lett volna annak haszoni háttérével; és manapság az előfizetők száma 403 körül van. Sok cikk természetesen csak egyszer jelent meg, mivel ezek az olvasók különféle kérdéseivel foglalkoztak. Ezen kérdések legtöbbje a modern kompozíciókkal volt kapcsolatos.

BP: Visszatérve édesapádhoz és a kezdetekhez: egyedül furulyákat árusított.

HM: Igen. Egyébként az apám tehetséges volt barkácsolásban, javításban. Ellátogatott Markneukirchen-be, ahol sokféle technikát eltanult, majd hazatérve a hangszerhangolásra specializálódott, és elkezdte hangolni és javítani a Markneukirchen-ből kapott hangszereket. Ez 1930-31-32-ben történt. Mikor még fiatal voltam, az apámnak volt egy garázsa, amit később műhellyé alakított, és ahol képes volt napokig ülni és csak hangolni és javítani a furulyákat. Apám rendelkezett lyuktágító szerszámmal is, mellyel tudott a lyuk nagyságán állítani, ha az túl kicsire sikeredett, és lelakkozta, ha túl nagyra. A Markneukirchen-ből kapott hangszerek javítását 1930-tól 1945-ig csinálta. A háború után úgy döntött, hogy saját kezűleg fog hangszereket készíteni pláne, hogy Markneukirchen orosz megszállás alá került.

BP: Azt mondtad, hogy az édesapád újjászervezte a céget 1949-ben.

HM: A kiadói munka egész idő alatt folytatódott, de közben az apám elhatározta, hogy furulyákat is fog készíteni.

BP: Voltak már termékek a háború alatt?

HM: Igen, de csak néhány. Az öreg mesterek, akiket nem soroztak be, készítettek párat. És a háború utolsó évében még a műhely is bezárt. Az édesapámat behívták, hogy öröködjön egy sóbányában. A publikálás újra folytatódott a háború után, és mint már említettem, a furulyakészítés is 1949-ben.

BP: Az utolsó előtti kérdésem a Rottenburgh hangszerekkel kapcsolatos. Jelenleg szopránt, altot és tenort készítenek.

HM: A basszus modellje már megérkezett, viszont kisebb problémáink adódtak ennek legyártásával kapcsolatban, a probléma pedig a gépek hiányából adódik. Ennek ellenére rengeteg dolgot készítünk kézzel, amint te is láthattad: a szélcsatornát, a lábiumot mind kézzel gyártjuk.

BP: Van ötleted, hogy a basszusok gyártásával mikor lesztek kész?

HP: 1973 előtt nem valószínű.

BP: Vannak már változások a fejedben a historikus hangszerekkel kapcsolatban?

HP: Igen: viszont, mi már tettünk lépéseket a változtatások irányába. Kérlek, engedd meg, hogy bővebben kifejtsem. Herr Steinkopt úttörő volt ezen a területen, és kezdetben nem sokat stresszelt azon, hogy a historikus hangszerekhez hasonló külsejű és belsejű modelleket készítsen. A hatvanas évek végén ez a folyamat megfordult: egyre többen szerettek volna historikus hangszereken játszani, billentyűk és hasonlók nélkül. Ennek tiszteletére nagyon sok hangszert újraterveztünk. A krummhornokon például nem volt többé dupla lyuk. A modellek méretben és hangban is teljesen mások lettek. Megváltoztattuk a nádat is, hogy láthattad te is, mivel elkezdtek azokat fából gyártani a krummhornokhoz. A kortholt belsejét teljesen átépítjük. Másrésről viszont a fagott, a dulcián és a schalmei ugyanaz marad. Röviden: a fejlesztéseink ezeken a területeken folytatódnak.

BP: Nagyon szépen köszönöm.

5. A Mollenhauer és Moeck cég modelljei [4], [5]

5.1 Mollenhauer és Moeck: Denner (Jacob Denner 1681-1735)

Mollenhauer:

Szopranino:

- Rózsafa, barokk fogású, kettős lyukú; 442 Hz
- Castello buxus: barokk fogású, kettős lyukú; 442 Hz

Szoprán:

- Körtefa: barokk fogású kettős lyukú;
- Rózsafa: barokk fogású, kettős lyukú
- Castello buxus,: barokk fogású, kettős lyukú
- Oliva: barokk fogású, kettős lyukú
- Grenadilla: barokk fogású, kettős lyukú
- Európai buxus: barokk fogású, kettős lyukú

Alt:

- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú
- Rózsafa: barokk fogású dupla lyukú
- Castello buxus: barokk fogású, dupla lyukú
- Oliva: barokk fogású, dupla lyukú
- Grenadilla: barokk fogású, dupla lyukú
- Rózsafa: barokk fogású, dupla lyukú
- Castello buxus: barokk fogású, dupla lyukú; 415 Hz

Tenor:

- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú
- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűvel: C, Cisz
- Comfort-Tenor: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűvel: C, Cisz, F, G
- Rózsafa: barokk fogású, dupla lyukú
- Castello buxus: barokk fogású, dupla lyukú
- Rózsafa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűvel: C, Cisz
- Comfort-tenor: barokk fogású, duplalyukú, dupla+2 billentyűvel: C, Cisz, F, G
- Castello-buxus: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűvel: C, Cisz
- Comfort tenor: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűvel: C, Cisz, F, G

Basszus:

- Körtefa: barokk hangolású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűvel: F, Fisz, B, C
- C hangolású Denner Nagybaszus

5. ábra: Denner – Szopranino (körtefa), Szoprán (olajfa), Alt (grenadilla), Tenor (rózsafa), Comfort-Tenor (körtefa), Basszus (körtefa)

Ezek 'tanuló' modellek, de minőségük sokszor vetekszik a drágább hangszerekével.

Denner-Line:

- Körtefa alt: barokk fogású, dupla hangolású; 415 Hz
- Castello buxus: barokk fogású, dupla hangolású; 415 Hz

6. ábra: Denner-Line – Alt (körtefa), Alt (castello buxus)

Morgan-Edition:

- Festett castello-buxus: 442 Hz
- Grenadilla: 'F' alt, kézzel készített; 442 Hz
- Festett castello-buxus: kézzel készített barokk hangszer; 415 Hz
- Grenadilla: kézzel készített barokk hangszer; 415 Hz

7. ábra: Morgan-Edition: Alt, 442 Hz (castello buxus), Alt, 442 Hz (grenadilla), Alt, 415 Hz (castello buxus), Alt, 415 Hz (grenadilla)

Ezek professzionális hangszerek, árban és minőségben a Moeck Denner-el kompatibilisek.

Moeck:

Ebből nem készült consort, csak altfurulyák.

- Buxus: 442Hz, 415 Hz
- Grenadilla: 442 Hz, 415 Hz

8. ábra: Denner- Alt, 442 Hz(buxus), Alt, 442 Hz (grenadilla), Alt, 415 Hz (buxus), Alt, 415 Hz)grenadilla

A Denner hangszerek tisztán és könnyedén szólnak és a hangszínük tökéletesen kiegyensúlyozott minden hangterjedelemben. Ennek a hangszínezete gyenge és finomított, amely azt mutatja, hogy ez tökéletes hangszer szóló játékra.

Jacob Denner német származású, egy hangszerkészítő család sarja, akik furulyákat, oboákat, fuvolákat és klarinétokat gyártottak. Apja Christoph Denner, aki chalumeau-k és oboák javításával foglalkozott.

5.2 Mollenhauer és Moeck: Kynseker (Hieronymus F. Kynseker 1636-1686)

Mollenhauer:

Garlekin:

- Juharfa: c''' hangolású, reneszánsz/korabarokk hangszer
- Szilvafa: c''' hangolású, reneszánsz/korabarokk hangszer

Szopranino:

- Juharfa: f' hangolású, reneszánsz/korabarokk hangszer
- Szilvafa: f' hangolású, reneszánsz/korabarokk hangszer

Szoprán:

- Juharfa: c'' hangolású, reneszánsz/korabarokk hangszer
- Szilvafa: c'' hangolású, reneszánsz/korabarokk hangszer

Alt:

- Juharfa: g' és f' hangolású, reneszánsz/korabarokk hangszer
- Szilvafa: g' és f' hangolású, reneszánsz/korabarokk hangszer

Tenor:

- Juharfa: c' hangolású, billentyű nélküli, reneszánsz/korabarokk hangszer
- Szilvafa: c' hangolású, billentyű nélküli, reneszánsz/korabarokk hangszer
- Juharfa: c' hangolású billentyűs hangszer, reneszánsz/korabarokk hangszer
- Szilvafa: c' hangolású billentyűs hangszer, reneszánsz/korabarokk hangszer

Basszus:

- Juharfa: f hangolású billentyűs hangszer, reneszánsz/korabarokk hangszer
- Szilvafa: f hangolású billentyűs hangszer, reneszánsz/korabarokk hangszer

9. ábra: Kynseker- Garlekin (juharfa), Szopranino (szilvafa), Szoprán (szilvafa), 'g' alt (szilvafa), 'f' alt (juharfa), Tenor (szilvafa), 'f' basszus (szilvafa), Nagybasszus (juharfa)

A német Kynseker család tagjai, köztük Hieronymus F. Kynseker is többnyire a reneszánsz és barokk korszak közti átmeneti furulyakészítéssel foglalkoztak. A Német Nemzeti Múzeumban található eredeti Hieronymus F. Kynseker hangszerek után készült blockflöték megtartották a legfontosabb jellegzetességeiket, mind a különleges formát, mind az erős hangot.

Moeck:

- Szoprán: szilvafa, 442 Hz
- Alt: szilvafa, 442 Hz

10. ábra: Kynseker- Szoprán (juharfa), Alt (juharfa)

Az eredeti hangszerek a nürnbergi Német Nemzeti Múzeumban találhatóak, melyekből sajnos nem maradt fenn a teljes consort. Ezen hangszerek fogásmintája, külseje és erőteljes hangja hasonló az eredeti barokk furulyákéhoz.

A Moeck Kynseker furulyák 2 oktávósak és hasonlóak a németalföldi 'Handfluit' furulyához, melyet Jacob van Eyck (1590-1657) is használt.

A Moeck Kynseker hangterjedelme megegyezik a Mollanhauer Kynseker hangterjedelmével, a különbség csak az, hogy a Mollenhauer egész Consortot gyárt, míg az utóbbi cég csak szoprán és alt hangszereket készít, melyek egyediek, és jóval drágábbak.

5.3 Mollenhauer és Moeck: Modern Szoprán/Alt és Ehlert furulyák

Mollenhauer: Modern Szoprán/Alt – Harmonikus furulyák: Mollenhauer & Nik Tarasov/Joachim Paetzold

Szoprán:

- H-lábbal: grenadilla, 3 billentyűvel: B,C,Cisz; 442 Hz
- H-lábbal: körtefa, 3 billentyűvel: B,C,Cisz; 442 Hz

Alt:

- G-lábbal: grenadilla, dupla billentyűvel: G,Gisz; 442 Hz
- G-lábbal: körtefa, dupla billentyűvel: G, Gisz; 442 Hz
- F-lábbal: rózsafa, dupla billentyűvel: F,Fisz; 442 Hz
- E-lábbal: rózsafa, 3 billentyűvel: E,F,Fisz; 442 Hz
- F-lábbal: grenadilla, dupla billentyűvel: F,Fisz, 442 Hz
- E-lábbal: grenadilla, dupla billentyűvel: E,F,Fisz; 442 Hz
- F-lábbal: körtefa, dupla billentyűvel: F,Fisz; 442 Hz
- E-lábbal: körtefa, 3 billentyűvel: E,F,Fisz; 442 Hz

11. ábra: Kynseker- Szoprán H-lábbal (körtefa), 'g'alt(grenadilla), Alt 'F' lábbal (rózsafa), Alt E-lábbal (grenadilla)

Ez a hangszer tökéletesen megfelel akkor, ha modern zenekari hangszerekkel vagy zongorával akarunk együtt játszani. Továbbá teljesen megállja a helyét egy jazz- vagy népzenei bandában, vagy egy zongora trióban – ez a hangszer soha nem lesz halk!

A 3 oktávot felölelő altfurulyákon, a hagyományos barokk fogást kell alkalmazni. Csak a harmadik oktávban használatos fogások különböznek a megszokottól.

A hangszereken található billentyűk lefelé is bővítik a hangterjedelmet. Ilyen az Ehlert szériájánál nincs.

Moeck: Ehlert furulyák (Ralph Ehlert 1960-)

Szoprán:

- Buxus, dupla billentyűvel: C,Cisz; 442 Hz
- Grenadilla, dupla billentyűvel: C,Cisz; 442 Hz

Alt:

- Buxus: dupla billentyűvel: F,Fisz; 442 Hz
- Grenadilla: dupla billentyűvel: F,Fisz; 442 Hz

Tenor:

- Buxus: dupla billentyűvel: C,Cisz; 442 Hz
- Grenadilla: dupla billentyűvel: C,Cisz; 442 Hz

12. ábra: Ehlert: Szoprán (buxus), Alt (grenadilla), Tenor (buxus)

Az Ehlert modellek ötvözik a különböző történelmi modellek előnyeit:

- A széles, kúp alakú belső cső miatt megvan a reneszánsz furulyák hangjának ereje.

- A barokk modellek után tervezett légjárat miatt megvan bennük a barokk modellek hangjának és dinamikájának rugalmassága.
- A hosszú méretük miatt nagy a hangterjedelmük (2 ½ oktáv) azzal a nagyszerű előnnyel, hogy a c félhangot (szoprán/tenor) és az f félhangot (alt) a harmadik oktávban többé nem kell az alsó lyuk kínos bezárásával játszani. Bár a hangszerek lényegesen hosszúak, nem igényelnek további billentyűket a lábazati részhez kapcsolt két billentyűn kívül annak érdekében, hogy az alsó lyukakat kényelmesen be lehessen fogni.
- Az új Ehlert furulyákat barokk tenorokról modellezték (Hotteterre, Bressan, i.a), akárcsak az 1930 körüli, hosszú méretű német furulyákat és ezért a szokásos barokk ujjtechnikával lehet rajtuk játszani. Így nincs szükség további ujjtechnikák megtanulására, kivéve persze a magasabb hangmagasságok esetében.

5.4 Mollenhauer és Moeck: Adri's Dream Recorders és Reneszánsz consort

Mollenhauer: Adri's Dream Recorders (Adriana Breukink)

Szoprán:

- Körtefa: natúr, kék, piros; egyedüli lyukak, 442 Hz
- Körtefa: natúr, kék, piros; dupla lyukú; 442Hz

Alt:

- Körtefa: natúr; dupla lyukú; 442 Hz

Tenor:

- Körtefa: natúr; dupla lyukú, dupla billentyűs: C,Cisz; 442 Hz

Basszus:

- Körtefa: natúr; dupla lyukú, dupla billentyűs: F,Fisz; 442 Hz

13. ábra: Adris's Fream Recorders: Szoprán (körtefa), Szoprán (körtefa,kék), Szoprán (körtefa, piros), Alt (körtefa), Tenor (körtefa), Basszus (körtefa)

A reneszánsz hangszereket olyan céllal készítették, hogy nagyobb zenekarokban, együttesekben is megállja a helyét, mivel 'kevert' hangszerek, azaz reneszánsz külsővel és barokk fogásrenddel és hangterjedelemmel készültek. Ezt a célt igyekszik szolgálni az Adri's Dream Recorder: a széles furat erőteljes, mégis lágy hangzást eredményez, és tökéletesen megfelel együttesben, csoportos órákon és zenei órákon való használatra.

Ezek a hangszerek elsősorban iskolai tanulás céljára készültek.

Dream-Edition

Szoprán:

- Rózsafa: F-láb, dupla billentyűs: F,Fisz; 442Hz

Alt:

- Szilvafa: dupla lyukú, juharfából készült gyűrűkkel

Tenor:

- Rózsafa: dupla billentyűs, juharfából készült gyűrűkkel; 442Hz

Basszus:

- F alaphangú hajlított basszus, barokk fogású dupla lyukú, juharfából készült gyűrűkkel, dupla+2 billentyűs: F, Fisz, B, C; 442 Hz

14. ábra: Dream-Edition: Szoprán (szilvafa), Alt (szilvafa), Tenor (szilvafa), Basszus (szilvafa)

Széles furatának és telt hangjának köszönhetően a Dream hangszerek teljesen alkalmasak a szóló-furulya repertoár. Ezeken a kézzel készített hangszereken juharfa gyűrűk is találhatóak, melyek kellemes hangszínt, mégis stabil hangot eredményeznek. A barokk fogás és a dupla lyukak biztosítják a hangszeren való gyors játékot.

Ezek a hangszerek egyedi készítésűek, de a Dream alapmodellek struktúráját követik.

Moeck: Reneszánsz consort

Szopranino:

- Festett juharfa: reneszánsz fogás, egyedüli lyukak; 440 Hz
- Festett juharfa: barokk fogás; egyedüli lyukak; 440 Hz

Szoprán:

- Festett juharfa: reneszánsz fogás, egyedüli lyukak; 440 Hz
- Festett juharfa: barokk fogás, egyedüli lyukak; 440 Hz

Alt:

- Festett juharfa: 'f1' hangolású, reneszánsz fogás, egyedüli lyukak; 440 Hz
- Festett juharfa: barokk fogás, egyedüli lyukak; 440 Hz
- Festett juharfa: 'g1' hangolású, reneszánsz fogás, egyedüli lyukak; 440 Hz

Tenor:

- Festett juharfa: 'c' hangolású, reneszánsz fogás, egyedüli lyukak; 440 Hz
- Festett juharfa: barokk fogás, egyedüli lyukak; 440 Hz
- Festett juharfa: barokk fogás, külön billentyű a 'c'-nek; 440 Hz

Basszus (Basset):

- Festett juharfa: 'f' hangolású, reneszánsz fogás, külön billentyű az 'f'-nek; 440 Hz
- Festett juharfa: 'f' hangolású, barokk fogás, külön billentyű az 'f'-nek; 440 Hz

Nagybasszus (Basset):

- Festett juharfa: 'c' hangolású, reneszánsz fogás, külön billentyű a 'c'-nek; 440 Hz

Sub-basszus (Bass):

- Festett juharfa: 'F' hangolású, reneszánsz fogás, külön billentyű az 'F'-nek; 440 Hz

Ez a hatalmas mennyiségű hangszer általában egy fából készül. A reneszánsz hangszerek fogása eltér az angol és barokk fogástól. Mi leginkább a hagyományos fogású hangszereket ajánljuk, de a cég készít barokk fogású furulyákat is. A hangszerek hangtartománya: 1 oktáv + 6 hang. Ezek a modellek a Bassano (16. század) modellek alapján készültek, amelyek a bécsi hangszermúzeumban találhatók.

15. ábra: Reneszánsz consort- Szopranino (festett juharfa), Szoprán (f. juharfa), Alt (f. juharfa), 'g' alt (f. juharfa), 'f' tenor (f. juharfa), 'f' basszus (f. juharfa), 'c' basszus (f. juharfa), 'f' basszus (f. juharfa)

5.5 Mollenhauer és Moeck: *Canta és Rondo*

Mollenhauer: Canta

Szoprán:

- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Körtefa: német fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Körtefa: német fogású, egyedüli lyukak; 442 Hz

Alt:

- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú, egy billentyűs: C; 442 Hz
- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Körtefa: német fogású, egyedüli lyukak; 442 Hz
- Körtefa: német fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Körtefa: német fogású, dupla lyukú, egy billentyűs: C; 442 Hz
- Körtefa: német fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz

Tenor:

- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Knick tenor: körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Körtefa: barokk fogású, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Comfort tenor: körtefa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: C, Cisz, F, G; 442Hz
- Knick tenor: körtefa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Comfort knick tenor: körtefa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: C, Cisz, F, G; 442 Hz
- Körtefa: német fogású, egyedüli lyukak; 442 Hz
- Knick tenor: körtefa: német fogású, egyedüli lyukak; 442 Hz
- Körtefa: német fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Comfort tenor: körtefa: német fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: C, Cisz, F, G; 442 Hz
- Knick tenor: körtefa: német fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Comfort knick tenor: körtefa: német fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz, F, G; 442 Hz

Basszus:

- Knick basszus: körtefa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fisz, B, C; 442 Hz
- Knick basszus: Festett körtefa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fisz, B, C; 442 Hz

Nagybasszus:

- Knick nagybasszus: Festett körtefa: barokk fogású, csak billentyűvel

16. ábra: Canra- Szoprán (körtefa), Alt (körtefa), Tenor (körtefa), Knick tenor (körtefa), Comfort tenor (körtefa), Knick basszus (festett körtefa), Knick nagybasszus (f. körtefa)

A Canta consort sokoldalú, megbízható, homogén hangzást nyújtó hangszerekből áll. Kellemes, tiszta hangzású, kiválóan alkalmazható kamaraegyüttesben vagy szólistikus hangszerként.

A Canta tenorok az ideális eszközök azok számára, akik már megszerették eme consortból való szopránokat, mivel ezeknek is hasonlóan meleg és kellemes a hangjuk, csak természetesen egy oktávval lentebb.

Moeck: Rondo

Szopranino:

- Juharfa: német fogású, egyedüli lyukak; 442 Hz
- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz

Szoprán:

- Juharfa: német fogású, egyedüli lyukak; 442 Hz
- Juharfa: német fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Nagyon Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Festett körtefa: barokk fogású, dupla lyukú, 442 Hz

Alt:

- Juharfa: német fogású, egyedüli lyukak; 442 Hz
- Juharfa: német fogású, dupla lyukú, 442 Hz
- Juharfa: német fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: F, Fisz; 442 Hz
- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: F, Fisz; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: F, Fisz; 442 Hz
- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: F, Fisz; 442 Hz
- Festett körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Festett körtefa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: F, Fisz; 442 Hz

Tenor:

- Juharfa: német fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Juharfa: német fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla+2 billentyűs: C, Cisz, F, G; állítható hüvelykujj-támaszték és nyakpánt; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla+2 billentyűs: C, Cisz, F, G; állítható hüvelykujj-támaszték és nyakpánt; 442 Hz

Tenor elhajlítva:

- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz

- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla+2 billentyűs: C, Cisz, F, G; állítható hüvelykujj-támaszték és nyakpánt; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla+2 billentyűs: C, Cisz, F, G; állítható hüvelykujj-támaszték és nyakpánt; 442 Hz

Basszus:

- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fis, B, C; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fis, B, C; 442 Hz

Basszus nyakpánttal:

- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fis, B, C; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fis, B, C; 442 Hz

Nagybasszus:

- Juharfa: barokk fogású, 'c' hangolású tripla+4 billentyűs: C, Cisz, Disz, D, F, G, H; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, 'c' hangolású tripla+4 billentyűs: C, Cisz, Disz, D, F, G, H; 442 Hz

17. ábra: Flauto Rondo: Szopranino (juharfa), Szoprán (festett juharfa), Alt (körtefa), Tenor (f. juharfa), Tenor (körte), 'f' basszus (f. juharfa), 'f' tenor (juharfa), 'c' nagybasszus (f. juharfa)

A Flauto Rondo-nak teljesen kiegyensúlyozott a hangja minden regiszterben, ezt azonban a tökéletes légzési technikák nélkül nem érhető el.

A Rondo és Canta széria mind a két cégnél ugyanaz, csak más névvel vannak ellátva, továbbá szinte azonosak minőségben, használati körben és árban is.

5.6 Mollenhauer és Moeck: Helder és Steenbergen, Stanesby, Hotteterre, Rottenburgh

Mollenhauer: Helder

- Grenadilla alt 'E' billentyűvel
- Rózsafa tenor 'B' billentyűvel

18. ábra: Helder- Alt (grenadilla), Tenor (grenadilla)

Ezeket a hangszereket a holland származású Maarten Helder-el fejlesztették ki. Hangzása kifejező, elegáns és dinamikus: teljesen megfelelő eszköz azok számára, akik az új hangzásvilágra vágnak. Asszertív és erős, alkalmas hangszer zenekari-, népzenei-, és jazz együttesben való játszásra. Újítás: a 3. oktáv, mely lehetővé teszi, hogy a játékos egyéb, például a fuvola repertoár felé nyisson. Az 'e' billentyű egy piano gomb, mely segít a legfinomabb dinamikai árnyalatokat megformálni.

Moeck: Steenbergen (Jan Steenbergen 1675/6-1728/30):

Szoprán:

- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Buxus: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Grenadilla: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz

- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 415 Hz
- Buxus: barokk fogású, dupla lyukú; 415 Hz
- Grenadilla: barokk fogású, dupla lyukú; 415 Hz

19. ábra: Steenbergen- Alt 442 Hz(körtefa), Alt 415 Hz (körtefa), Alt 442 Hz (buxus), Alt 415 Hz (buxus), Alt 442 Hz (grenadilla), Alt 415 Hz (grenadilla)

Ezeket a hangszereket Frans Brügger gyűjteményében található eredeti furulyákról másolták. A magas hangok igen jól szólnak, a meleg és világos hangok a 'tipikus barokk' hangzást idézik.

Jan Steenbergen holland fafúvós hangszerkészítő volt. Az általa készített elefántcsont alt furulya jelenleg a vermillioni National Music Instrument Museum-ban található.

Stanesby (Thomas Stanesby 1668-1734):

Alt:

- Buxus: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Antik festett buxus: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Buxus: barokk fogású, dupla lyukú; 415 Hz
- Antik festett buxus: barokk fogású, dupla lyukú; 415 Hz

20. ábra: Stanesby- Alt 442 Hz (buxus), Alt 415 Hz (buxus), Alt 442 Hz (antik festett buxus), Alt 415 Hz (antik festett buxus)

Ezek a meleg, telt hangú hangszer Thomas Stanesby-nek, a 18. század első felében működő, népszerű hangszerkészítőnek köszönhető, aki ezeket az eredeti hangszerről másolta, melyek Frans Brüggen gyűjteményében találhatóak. Megbízhatóságuknak és gyönyörű hangjuknak köszönhetően, az egyik leghatékonyabb és legközkedveltebb szólóhangszerek.

Hotteterre (Jean Hotteterre 1646-1732):

Tenor:

- Buxus: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Antik festett buxus: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Buxus, barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 415 Hz
- Antik festett buxus: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 415 Hz

21. ábra: Hotteterre- Tenor 442 Hz (buxus), Tenor 415 Hz (buxus), Tenor 442 Hz (antik festett buxus), Tenor 415 Hz (antik festett buxus)

A Hotteterre-tenor erőteljes, mégis meleg hanggal szól minden regiszterben. 2 ½ oktávja lehetőséget biztosít arra, hogy a játékos közelebből megismerkedjen a fuvola repertoárral. A furulyákon látható horgony-jel Jean Hotteterre és leszármazottai által használt jel: ez egy igen jelentős zeneszerző és hangszerkészítő családnak számított a 17.-18. században, melynek családfája nagy és szerteágazó volt. Nem bizonyított, hogy ezt a hangszer maga Jean Hotteterre, vagy egyik leszármazottja készítette. A fennmaradt három hangszerből kettő megtalálható a Musée de la Musique-ban, Párizsban, egy pedig Frans Brüggen gyűjteményében Amszterdamban.

Jean Hotteterre zenész és zeneszerző volt. Ő és testvérei az oboa kifejlesztésével foglalkoztak, melynek belső szerkezete hasonló volt a schalmeihez. Végül az oboa 'feltalálása' Jean Hotteterre és Michael Philidor nevéhez köthető.

Moeck: Rottenburgh (Jean-Hyacinth-Joseph Rottenburgh 1672-1756)

Szopranino:

- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Buxus: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Palisander: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Grenadilla: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz

Szoprán:

- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, 2 részes; 442 Hz
- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, 3 részes; 443 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, 2 részes; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, 3 részes; 442 Hz
- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Festett körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Buxus: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Palisander: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Grenadilla: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Olajfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Rózsafa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz

Alt:

- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Festett körtefa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Buxus: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Palisander: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Grenadilla: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Olajfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Rózsafa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz

Tenor:

- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Buxus: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Buxus: barokk fogású, dupla lyukú dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Palisander: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Palisander: barokk fogású, dupla lyukú dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Grenadilla: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz

- Grenadilla: barokk fogású, dupla lyukú dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz

Tenor elhajlítva:

- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú dupla billentyűs: C, Cisz; 442 Hz

Tenor PLUS:

- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyű: C, Cisz, F, G; állítható hüvelykujj és nyakpánt; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyű: C, Cisz, F, G; állítható hüvelykujj és nyakpánt; 442 Hz
- Buxus: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyű: C, Cisz, F, G; állítható hüvelykujj és nyakpánt; 442 Hz
- Palisander: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyű: C, Cisz, F, G; állítható hüvelykujj és nyakpánt; 442 Hz
- Grenadilla: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyű: C, Cisz, F, G; állítható hüvelykujj és nyakpánt; 442 Hz

Tenor PLUS elhajlítva:

- Juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyű: C, Cisz, F, G; állítható hüvelykujj és nyakpánt; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, dupla lyukú, dupla+2 billentyű: C, Cisz, F, G; állítható hüvelykujj és nyakpánt; 442 Hz

Basszus:

- Juharfa: barokk fogású, 'f' hangolású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fisz, B, C; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, 'f' hangolású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fisz, B, C; 442 Hz

Basszus elhajlítva:

- Juharfa: barokk fogású, 'f' hangolású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fisz, B, C; 442 Hz
- Festett juharfa: barokk fogású, 'f' hangolású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fisz, B, C; 442 Hz

Állítható basszus és szett:

- Festett és olajozott juharfa: barokk fogású, 'f' hangolású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fis, B, C; 442 Hz
- Festett és olajozott juharfa: barokk fogású, 'f' hangolású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fis, B, C; 415 Hz
- Hangszertest: barokk fogású, 'f' hangolású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fis, B, C; 442 Hz
- Hangszertest: barokk fogású, 'f' hangolású, dupla lyukú, dupla+2 billentyűs: F, Fis, B, C; 415 Hz
- Szett: festett és olajozott juharfa: 2 hangszertest, fej- és lábrész, barokk fogásúak, 'f' hangolásúak, dupla lyukúak, dupla+2 billentyűsek: F, Fis, H, C; 442 Hz és 415 Hz

22. ábra: Rottenburgh: Szopranino (juharfa), Szoprán (olajfa), Alt (palisander), Tenor (buxus), Tenor (grenadilla), Tenor (festett juhar), 'f' basszus (juhar, 'f' basszus (festett juhar)

23. ábra: 'f' basszus szett

1966-ban a híres furulyakészítő, Friedrich von Huene (Boston, USA), lehetőséget kapott, hogy kipróbálja és vizsgálja szinte az összes furulyát, ami az európai múzeumokban fellelhető. Munkája eredményeként készítette el Jean-Hyacinth-Joseph Rottenburgh (Brussels, 1672-1756) barokk modelljeinek modern hangolású másolatait. Azóta is széles körben elterjedt kellemes hangja, könnyű használhatósága és megbízhatósága miatt. Ez a Moeck cég legrégebben gyártott és legnépszerűbb hangszere.

A Rottenburgh család Brüsszel legjelentősebb hangszerkészítőjének számított. Jean-Hyacinth-Joseph Rottenburgh furulyákat, fuvolákat, oboákat, fagottokat és csellókat is készített.

6. Összefoglalás

TDK dolgozatomban igyekeztem minél érdekesebben, színebben bemutatni a két cég történetét és hangszereiket. Véleményem szerint igen nagy hatással van a két vállalat a mai furulya életre, mivel joggal kijelenthetjük, hogy ez a két legnépszerűbb hangszergyártó cég a világon. Megbízható, időtálló, megnyerő külsejű és hangzásban is kiváló hangszereiknek köszönhetően a világ minden táján sokaknak váltak a legközkedveltebb eszközeiké.

Mindenki megtalálhatja a számára tetsző hangszert minden fajtában, a választék hatalmas. Ennek köszönhetően én is magaménak tudhatok egy Rottenburgh, palisanderből készült altot, mellyel teljesen meg vagyok elégedve minden szempontból. Ismerőseim, tanszaktársaim szintén jó véleménnyel vannak saját hangszereikről, melyek ugyancsak Moeck és Mollenhauer modellek.

Összességében úgy gondolom, hogy a két cég nem csak hozzájárul mind a hazai, mind a külföldi furulyaélethez hangszereivel, a Tibia és a Windkanal című folyóirattal, a kurzusokkal, hanem fel is virágoztatja azt.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] Mollenhauer hivatalos weboldala: http://www.mollenhauer.com/en/useful-information/about-us/about-us#.VF_BaPmG-S8
- [2] New Grove lexikon, 2001-2002, New York
- [3] American recorder, Vol. 14, Nr. 1, 1973
- [4] Mollenhauer hivatalos weboldala: <http://www.mollenhauer.com/>
Moeck Musikinstrumente+Verlag hivatalos weboldala:
<http://www.moeck.com/cms/index.php>
- [5] Bali János - A furulya, Editio Musica Budapest, 2007